

بخش‌هایی از زندگی‌نامه حضرت آیت‌الله

امام سیدمجتبی خامنه‌ای

از تحصیلات حوزوی تا تدریس

و نوآوری‌های علمی در راه

حکمرانی و مقاومت

حضرت آیت‌الله امام سیدمجتبی خامنه‌ای، فرزند دوم رهبر و مرجع شهید حضرت آیت‌الله‌العظمی امام سیدعلی خامنه‌ای، متولد سال ۱۳۴۸ در مشهد است. ایشان دروس مقدماتی حوزوی را در مدرسه مبارکه آیت‌الله مجتهدی تهرانی گذراند و در دوران دفاع مقدس در جمع رزمندگان اسلام در جبهه‌های جهاد حاضر شد. بعد از پایان جنگ تحمیلی، در سال ۶۸ برای تکمیل دروس حوزوی به قم مشرف شد و تا اوایل سال ۷۱ در قم مستقر بود. سال ۷۱ به‌مدت ۵ سال به تهران مراجعت نمود و تحصیلات حوزوی را در آنجا پی گرفت. سال ۷۶ با بانوی شهیده زهرا حدادعادل ازدواج کرد و همان سال جهت تکمیل تحصیلات حوزوی و کسب فیوضات معنوی برای بار دوم به قم هجرت فرمود.

نزد اهل معنا و اطلاع محفوظ است.

• تجربه اجرایی

و راهکارهای بنیادین برای حکمرانی

اشراف ایشان به امور اجرایی کلان کشور و ارتباط نزدیک با بسیاری از کارگزاران ارشد نظام در دوره‌های مختلف و برگزاری جلسات کاری متعدد، تجربه گران‌سنگی را فراهم آورده است. ایشان در دوران دفاع مقدس در جمع رزمندگان اسلام در جبهه‌های جهاد حاضر شد. بعد از پایان جنگ تحمیلی، در سال ۶۸ برای تکمیل دروس حوزوی به قم مشرف شد و تا اوایل سال ۷۱ در قم مستقر بود. سال ۷۱ به‌مدت ۵ سال به تهران مراجعت نمود و تحصیلات حوزوی را در آنجا پی گرفت. سال ۷۶ با بانوی شهیده زهرا حدادعادل ازدواج کرد و همان سال جهت تکمیل تحصیلات حوزوی و کسب فیوضات معنوی برای بار دوم به قم هجرت فرمود.

• میراث‌دار جبهه مقاومت

و هدف خصمانه دشمنان

ارتباط مستمر با فرماندهان نظامی و رهبران جبهه مقاومت به‌ویژه سیدالشهدای مقاومت سیدحسن نصرالله و سردار شهید حاج قاسم سلیمانی، جنبه مهم دیگری از شخصیت آیت‌الله سیدمجتبی خامنه‌ای است. مجموعه این مسائل، موجب دشمنی و کینه دیرینه آمریکا و رژیم صهیونی با این شخصیت ارجمند بوده و تلاش مستمر برای ترور شخصیتی و حذف فیزیکی ایشان را در پی داشته است که با عنایت امام زمان (عجل‌الله تعالی فرجه‌ش) تمام این اقدامات خصمانه تاکنون ناکام مانده و خداوند متعال این شخصیت ارزنده را به‌عنوان ذخیره‌ای برای روز مبادا در کوران جنگ وجودی جبهه حق با جبهه کفر و استکبار جهانی حفظ کرده است.

قم موجب شد، ضمن پشتیبانی از مؤسسات و مراکز فقهی انقلابی (با سلیق و مشرب‌های علمی مختلف)، مستقلاً به تأسیس برخی مراکز علمی و مدارس فقهی اقدام نمایند. توجه توأمان به مسائل علمی و دغدغه‌های اجتماعی و خصوصاً خدمت به محرومان، موجب شکل‌گیری برنامه‌ای جامع در این مدارس شد که در نتیجه آن، امروز طیفی از عناصر مؤمن انقلابی دلسوز و مردم‌مدار تربیت شده‌اند. احتیاط فوق‌العاده ایشان مبنی بر عدم محوریت شخص خودشان و تأکید بر تقویت حوزه مقدسه و جریان انقلابی حوزوی و محوریت داشتن خط فکری و شخصیت بی‌بدیل امام خمینی و شهید آیت‌الله‌العظمی امام خامنه‌ای، پرهیز از شکل‌گیری برخی رقابت‌های رایج و... موجب تحسین بسیاری از بزرگان و گرایش حداکثری طیف گسترده‌ای از اساتید و فضلا به این مجموعه‌ها شده است.

• سلوک معنوی

و ارتباط وثیق با مراجع عظام تقلید

در کنار تحصیل و تدریس و سایر اشتغالات حوزوی، ارتباط وثیق با برخی مراجع و بزرگان و اساتید حوزوی در قم و مشهد، نیز بایسته اهمیت است. پیگیری بسیاری از مسائل و دغدغه‌های رهبر شهیدمان در تمشیت برخی امور مهم کشور، از جمله برکات این سنخ از روابط وثیق و گسترده ایشان بود که به‌عنوان نزدیک‌ترین یار در کنار والد و امام خویش سال‌ها امور را پیگیری و دنبال می‌کردند از جمله جنبه‌های مهم شخصیت آیت‌الله سیدمجتبی خامنه‌ای، ارتباط با بزرگان اخلاق و عرفان از جمله حضرات آیات بهاءالدینی، بهجت، کشمیری، شیخ جعفر مجتهدی و طیف گسترده‌ای از مردان معنوی بود. نکته‌ها و ناگفته‌های فراوانی از سلوک معنوی و تهذیبی ایشان و تأییدات معنوی بزرگان وجود دارد که در

اشراف ایشان به امور اجرایی کلان کشور و ارتباط نزدیک با بسیاری از کارگزاران ارشد نظام در دوره‌های مختلف و برگزاری جلسات کاری متعدد، تجربه گران‌سنگی را فراهم آورده که می‌تواند در آینده منشأ آثار و برکات فراوان باشد. مطالعات گسترده در رشته‌های مختلف دانشی، جلسات مستمر با نخبگان و دستیابی به راهکارهای بنیادین در زمینه‌های مختلف از مسائل خرد و کلان عرصه حکمرانی کشور (از جمله راهکارهای ثبات اقتصادی و ثبات در قیمت کالاهای اساسی، ساختمان‌سازی ارزان، سریع، مدرن و انبوه، تحول نظام کشاورزی و دامداری در ایران، هوش مصنوعی و حمایت از برخی پروژه‌های کلان دانش‌بنیان و...)، سرمایه‌ای گران‌سنگ برای ایران اسلامی ایجاد کرده است.

بیان منظم و منطقی، آزاداندیشی فکری و حریت علمی، رعایت اخلاق و تواضع مثال‌زدنی (...) موجب آن شد که درس خارج ایشان در قم به‌مرور، به یکی از پربرونق‌ترین دروس خارج حوزه قم تبدیل شود و تا قبل از دوران کرونا و تعطیلی دروس حضوری، بالغ بر ۴۰۰ نفر در درس خارج ایشان شرکت داشتند. در دوران کرونا درس استاد به‌صورت مجازی برگزار شد و پس از آن نیز به‌دلیل سکونت ایشان در تهران و محدودیت رفت و آمد به قم، به همین منوال ادامه یافت. در ابتدای سال تحصیلی ۱۴۰۲ بالغ بر ۱۳۰۰ نفر در درس ایشان ثبت‌نام کردند. در این شرایط و در حالی که در نخستین جلسه سال تحصیلی بالغ بر ۷۰۰ نفر در درس شرکت داشتند، ایشان به یکباره خبر تعطیلی درس‌شان را اعلان کرد و از جمع شاگردان حالایت طلبید. این خبر برای همه شاگردان و سایرین موجب شگفتی بود و با تحلیل‌های عادی سازگاری نداشت. بعد از این ماجرا ۱۰۰۰ نفر از طلاب و اساتید قم، در نامه‌ای به محضر رهبر معظم انقلاب درخواست از سرگیری درس ایشان را مطرح کردند و برخی اعظم قم هم به‌طور شفاهی همین معنا را خواستار شدند؛ اما ایشان در دیدار خصوصی با جمعی از شاگردان قدیمی، علت تعطیلی درس را امری معنوی برشمرد که قابل ذکر نیست و در ضمن

دغدغه تقویت جنبه فقاहत حوزه علمیه

در درس ایشان در سال ۸۶ به مدرسه مبارکه فیضیه منتقل شد و در سال ۸۷ درس خارج خصوصی ایشان(صلاته) در دفتر آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای در قم شکل گرفت. از ابتدای سال تحصیلی ۸۸ به درخواست شاگردان سابق، درس خارج فقه عمومی ایشان در محل دفتر قم آغاز شد. بعد از یک‌سال، درس خارج عمومی اصول ایشان در سال ۸۹ رسماً آغاز شد و از ابتدای اصول تا ابتدای استصحاب استمرار یافت.

• تحصیلات عالیه

دروس سطوح عالی را از محضر حضرات آیات احمدی میانه‌جی، رضا استادی، اوسطی و برخی دیگر از اساتید مبزز قم بهره برد. درس خارج فقه و اصول را از محضر والد شهیدشان، آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای و علاوه بر ایشان از محضر آیات عظام شیخ جواد تبریزی، شیخ حسین وحید خراسانی، سیدموسی شبیری زنجان، آقامجتبی تهرانی و محمد مؤمن قمی استفاده کرد. ایشان بیش از ۱۷ سال به‌طور مستمر در دروس خارج مختلف حضور فعال داشته‌اند. ارائه تقریرات علمی به عربی و پیگیری نکات علمی در قالب اشکال و نقد در ارتباط خارج از درس با اساتید، توجه ویژه برخی بزرگان به ایشان را در پی داشت.

• نوآوری‌های علمی

نبوغ و استعداد به همراه تلاش و پشتکار توأم با دقت و حریت علمی، منجر به تولید نوآوری‌های فراوان و متقن، در منظومه علوم و معارف حوزوی(خصوصاً فقه، اصول و رجال) گردیده است. برخورداری از مبانی فکری منظم و منسجم در مجموعه علوم مدوّن اسلامی و التزام به مبانی خود در تولیدات علمی در مسائل گوناگون، از امتیازات ایشان است. این امر و ابتکار در مبانی اساسی علمی (مانند حقیقت و ماهیت حکم شرعی، مراتب حکم، ملاکات احکام، تعدد حکم، رجوع قیود، نحوه انتقال معارف حدیثی، سیر تطوّر کتب و...) باعث ایجاد یک مکتب علمی جامع گردیده است. این مبانی علمی با توجه به تسلط ایشان بر مکاتب فقهی – اصولی فحول این علم (شیخ اعظم انصاری، آخوند خراسانی، محقق نائینی، آقاضیاء عراقی، اصفهانی، بروجردی و امام خمینی (رحمته‌م‌الله)) سبب استحکام و غنای مضاعف شده است. اهتمام ایشان بر آثار اصحاب ائمه؟عهم؟ و آرای قدمای امامیه و خصوصاً توجه به مسئله «ارتکاز عصر معصوم (علیه‌السلام)» و نقش بنیادین آن در فرایند استنباط، حائز اهمیت است.

• تدریس

در کنار تحصیل، به‌طور مستمر به امر تدریس نیز اشتغال داشت؛ در مدرسه آیت‌الله مجتهدی تهران تدریس برخی دروس مقدماتی حوزه را آغاز و از سال ۷۴ به تدریس معالم مشغول شد. بعد از توصیه آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای پیرامون ضرورت تحول در حوزه و اهمیت کتب شهید صدر، تدریس معالم را متوقف و تدریس حلقات شهید صدر را شروع کرد. هنگام تشرّف به قم در سال ۷۶، ادامه درس حلقات را به یکی از هم‌بختی‌هایش واگذار کرد. سال ۷۷ تدریس خصوصی رسائل و مکاسب را در بیت شریف امام خمینی (رحمته‌م‌الله) در قم شروع کرد. مدتی بعد، درس خارج صلاه (تسبیحات اربعه، سجود و رکوع) را به‌طور خصوصی با حضور برخی شاگردان سابق درس معالم و حلقات آغاز کردند.

در سال ۸۳ به تدریس حلقات و در سال‌های ۸۴ و ۸۵ به تدریس سطوح عالی(مکاسب) در یکی از مدارس قم پرداخت.

درس ایشان در سال ۸۶ به مدرسه مبارکه فیضیه منتقل شد و در سال ۸۷ درس خارج خصوصی ایشان(صلاته) در دفتر آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای در قم شکل گرفت. از ابتدای سال تحصیلی ۸۸ به درخواست شاگردان سابق، درس خارج فقه عمومی ایشان در محل دفتر قم آغاز شد. بعد از یک‌سال، درس خارج عمومی اصول ایشان در سال ۸۹ رسماً آغاز شد و از ابتدای اصول تا ابتدای استصحاب استمرار یافت.

• شیوه و سبک تدریس

ایشان قبل از تدریس، سیر بحث و دیدگاه‌های علمی‌شان را مرقوم و مدوّن می‌کرد و بعد از تدریس نیز مباحث فقهی –اصولی‌شان، به‌قلم خود ایشان تنظیم می‌شود و برخی از مجلدات آن آماده نشر است. تقریرات علمی دروس ایشان نیز از مدت‌ها قبل توسط برخی شاگردان آماده انتشار بود؛ اما به‌جهت استنکاف ایشان، تاکنون انتشار عمومی نیافته و صرفاً بعد از درخواست مکرر، در دسترس برخی خواص و علمای حوزه قرار گرفته است.

ایشان به‌سبک و سیاق علمای سلف، بین درس فقه و اصول دقایقی را به گعده صمیمانه با شاگردان اهتمام داشت و از ابتکارات ایشان آنکه در ابتدای درس فقه، دقایقی را به تفسیر قرآن کریم اختصاص می‌دادند که حاوی نکاتی ناب و بدیع بود. از دیگر نکات مهم درس ایشان، اهتمام به شاگردپروری و توجه ویژه به اشکالات شاگردان بود که در موارد متعدد، به بعد از درس نیز کشیده می‌شد و گاه برخی شاگردان در قالب گفت‌وگوهای طولانی حضوری و غیرحضوری، سوالات و نکات خود را منتقل می‌کردند و با صبر و حوصله و علاقه، پاسخ می‌گرفتند.

از جمله نکات ویژه درس استاد، برنامه‌ریزی برای ارائه علمی برخی فروعات توسط شاگردان بود که در ایجاد زمینه‌های لازم برای قدرت نقّادی و تمرین استنباط، بسیار مؤثر بود.

نوآوری در محتوا و سبک تدریس(تسلط بر آرای گذشتگان، نقادی در مبانی علمی و نظام‌واره مسائل،

